

27. Musiikkilautakunta

Musiikkilautakunnan toiminnastaan v. 1946 laatima kertomus oli seuraavan sisältöinen:

Musiikkilautakunnan kokoonpano ja toiminta. Kaupunginvaltuusto valitsi v:ksi 1946 musiikkilautakunnan puheenjohtajaksi päätoimittaja L. Ahon sekä jäseniksi filosofian tohtori E. M. von Frenckellin, pääkonsuli E. Hirvosen, ministeri R. Sventon, toimittaja O. Virtasen, vaatturi T. Hiekkarannan ja pääjohtaja J. Hämmäläisen. Varapuheenjohtajana toimi vaatturi Hiekkaranta ja kaupunginhallituksen edustajana lautakunnassa oli lautakunnan puheenjohtaja päätoimittaja Aho. Lautakunnan sihteerinä toimi vanhempi oikeusneuvosmies K. Furuhejm.

Vuoden aikana lautakunta kokoontui 12 kertaa. Kokouksissa pidettyjen pöytäkirjojen pykäläluku oli 237 ja lähetettyjen kirjeiden lukumäärä 252. Intendentin hoidettavana olevan koti- ja ulkomaisen kirjeenvaihdon kirjeiden lukumäärä oli 230.

Kaupunginorkesterin kansliahenkilökunta. Orkesterin intendenttinä toimi filosofianmaisteri N.-E. Ringbom ja taloudenhoitajana rouva E. Zilliacus.

Orkesterin järjestysmiehenä toimi vuoden alussa orkesterin jäsen H. Aure ja hänen pyydettyä vapautusta, toimi järjestysmiehenä maaliskuun 1 p:stä lukien orkesterin jäsen A. Karsti.

Kaupunginorkesterin valtuuskunta. Orkesterin jäsenet valitsivat keskuudestaan orkesterin valtuuskunnan jäseniksi soittokaudeksi 1946/47 muusikot A. Viljavan, joka toimi puheenjohtajana, sekä H. Fransmanin ja V. Arjavan. Varajäseniksi valittiin professori Y. Selin ja muusikko E. Rautasuo.

Kaupunginorkesterin kokoonpano. Kaupunginorkesterin miesvahvuus v. 1946 oli kaikkiaan 76, joista kaikki yhtä lukuunottamatta olivat vakinaisten soittajien hoidettavina. Orkesterin jäsenistä 2, Saksan kansalaisina, oli välirauhan solmimisen jälkeen joutunut turvasäilöön, mutta vapautettu v:n 1946 alussa. Kolmas Saksan kansalainen orkesterissa oli sodan aikana lähtenyt kesälomalle kotimaahansa ja pyrkimyksistään huolimatta edelleen estynyt saapumasta hoitamaan virkaansa, joten virkaa hoiti viransijainen.

Kaupunginorkesterin johtajan virka. V:n 1946 alusta toimi kaupunginorkesterin johtajana kapellimestari M. I. Similä, jonka kaupunginhallitus oli joulukuun 20 p:nä 1945 nimittänyt tähän toimeen viisi-vuotiskaudeksi 1946/47—1950/51.

Kaupunginorkesterin konserttimestarina toimi v:n 1946 alusta 10 v:ksi virkaan nimitetty I-viulun soittaja N. Levin.

Kaupunginorkesterin toiminta. Vuoden aikana annettiin kaksikymmentä varsinaista sinfoniakonserttia, joista yksi oli V. Raition muistokonsertti. Sinfoniakonserteista Martti Similä johti 13, Toivo Haapanen 2, Jussi Jalas, Giovanni di Bella, Carl Garaguly, Clarence Raybould ja Antonia Brico kukin yhden. V. Raition muistokonsertin johti Martti Similä. Lisäksi annettiin 15 kansansinfoniakonserttia ja 21 kansankonserttia. Kansansinfoniakonsertteja johti Martti Similä 2, Jussi Jalas 2, Giovanni di Bella 2, Carl Garaguly yhden, Antonia Brico yhden, Clarence Raybould yhden, Nicolai van Gilse van der Pals yhden, Benjamin Grosbayne yhden, Georg Schnéevoigt yhden, Matti Rubinstein yhden, Bengt Carlson yhden ja Sten Frykberg yhden. Kansankonsertteja johti Martti Similä 15, Leo Funtek 2, Erik Cronvall 2 ja Nils-Erik Fougstedt yhden. Yhdessä kansankonsertissa esitettiin kamarimusiikkia. Vappu-matinean johti Martti Similä.

Edellä mainituissa sinfoniakonserteissa esiintyivät seuraavat solistit: Pentti Rautavaara, Guido Vecchi ja Yrjö Selin (sello); Ilmari Hannikainen, Rolf Bergroth, Jakov Zak, Lea Isotalo, Merete Söderhjelm, Kurt Walldén ja Maire Halava (piano); Aune Antti, Lea Piltti, Elsa Larcén ja Aulikki Rautawaara (laulu) sekä Lilia d'Albore, Naum Levin ja Miguel Candela (viulu).

Sinfoniakonserteissa esitettiin seuraavat sävellykset: a) kotimaisia sävellyksiä: Sibelius: Pohjolan tytär, Aallottaret, Yöllinen ratsastus ja Auringonnousu sekä Sinfonia V, Es-duuri; Madetoja: Sinfonia II, c-molli; Melartin: Sinfonia V, a-molli; Merikanto: Kyllikin ryöstö; Kajanus: Sinfonietta, B-duuri; Raitio: Sinfonia, g-molli, Runoelma sellolle ja orkesterille, Fantasia estatica, Le Ballet grotesque ja Lemminkäisen äiti; Pingoud: Ikuinen liekki, sinfooninen runo; Pylkkänen: Kullervon sotaanlähtö, sinfooninen runo; Sonninen: Juhannusyö, laulusarja.

b) ulkomaisia sävellyksiä: Beethoven: Sinfonia II, E-duuri, Sinfonia VI, F-duuri ja Pianokonsertti V, Es-duuri; Grieg: Pianokonsertti, a-molli; Nystroem: Sinfonia espressiva (Sinfonia III) ja Sångers vid havet; Skrjabin: Le poeme de l'Extase, sinfooninen runo; Roussel: Hämähäkin pidot, sinfooninen runo; Berlioz: Absence ja L'Ile inconnue, lauluja; Georges: Nuages ja Hymne au Soleil, lauluja; Brahms: Sinfonia IV, e-molli ja Pianokonsertti I, d-molli; Franck: Sinfonia, d-molli ja Les Eolides, sinfooninen runo; Mozart: Sinfonia n:o 40, g-molli ja Konsertti 2 pianolle, Es-duuri; Wassilenko: Kuoleman puutarha, sinfooninen runo; Walton: Sinfonia ja Scapino alkusoitto; Liszt: Kuolontanssi, sinfooninen runo; Williams: Ampiaiset, sarja ja Sinfonia, D-duuri; Schubert: Sinfonia IV, C-duuri; Mendelssohn-Bartholdy: Viulukonsertti; Debussy: La Mer, sinfooninen runo; Dvorak: Sinfonia V, e-molli; Schostakovitsh: Sinfonia I, f-molli ja Kultainen aika, sarja; Khatshaturian: Sinfonia I; Berwald: Symphonie sérieuse (Sinfonia); Tschaiikovski: Viulukonsertti, B-duuri, Sinfonia IV, f-molli, Rokokomuunnelmia ja Francesca da Rimini, sinfooninen runo; Barber: Essay for Orchestra; Händel: Concerto grosso n:o 16, D-duuri; Saint-Saëns: Viulukonsertti III, h-molli; Ravel: Tzigane, viululle ja orkesterille; Mjaskovski: Sinfonia X, f-molli; Schumann: Pianokonsertti, a-molli; Wagner: Brünhilden loppukohtaus oopperasta Götterdämmerung; Mahler: Sinfonia I, D-duuri; Elgar: Enigma; Verdi: Alkusoitto oopperasta Kohtalon voima.

Vuoden aikana kaupunginorkesteri avusti 161 oopperanäytännössä ja 18 yksityisessä konsertissa, joihin viimeksimainittuihin orkesteri luovutettiin tariffinmukaisesta maksusta. Orkesteri luovutettiin maksutta myös moneen hyväntekeväisyystilaisuuteen.

Taloudelliset tulokset. Kaupunginorkesterin toiminnan taloudellisista tuloksista esitetään seuraavat tiedot:

Tulot kaupunginorkesterin työstä olivat v. 1946 2 836 895 mk, edellisenä vuonna 1 812 670 mk, josta 1 741 925 oli tuloja orkesterin omista konserteista ja 1 094 970 mk tuloja avustamisesta oopperanäytännöissä ja konserteissa sekä nuottien vuokrauksesta. Talousarviossa tulot oli arvioitu 1 700 000 mk:ksi. Menot nousivat 11 882 619 mk:aan, edellisenä vuonna 8 994 716 mk:aan, josta sääntöpalkkaisten viranhaltijain palkkauksia 10 606 493 mk, muita palkkauksia 30 000 mk, konserttikuluja 1 026 484 mk ja muita kuluja 219 642 mk.

Sinfoniakonserteissa kävi kaikkiaan 14 119 henkilöä ja kansankonserteissa (sunnuntai-konsertit) 18 502 henkilöä sekä yhdessä ylimääräisessä konsertissa 697 henkilöä. Konserttiyleisön kokonaismäärä oli siten 33 318, vastaava luku edellisenä vuonna 33 730.

Tilintarkastukset. Taloudenhoitajan toimintaan kuuluvat tilintarkastukset johtosäännön mukaisesti toimitettiin kuukausittain lautakunnan puolesta.

Teoston ja lautakunnan välinen sopimus. Säveltäjäin Tekijänoikeustoimisto Teoston ja lautakunnan välillä tehtiin sopimus kalenterivuodeksi 1946 entisin ehdoin paitsi, että kaupungin suoritettavaksi määrätty korvaus korotettiin 25 000 mk:sta 37 500 mk:aan. Lokakuun 25 p:nä 1946 tehtiin uusi sopimus kalenterivuodeksi 1947, jossa mainittu korvaus korotettiin 50 000 mk:aan.

Suomalaisen oopperan ja lautakunnan välinen sopimus. Suomalaisen oopperan ja musiikkilautakunnan kesken tehtiin huhtikuun 26 p:nä uusi sopimus, jonka mukaan oopperan tuli suorittaa kaupungille orkesterin luovuttamisesta oopperanäytäntöihin 80 000 mk:sta 125 000 mk:aan kuukautta kohti korotetun maksun sekä yksin kustantaa soittimien kuljetuksen orkesterin harjoitushuoneesta oopperaan ja sieltä takaisin. Entisten sopimusten mukaan oli ooppera velvollinen suorittamaan soittimien kuljetuskustannukset vain

mikäli soittimia oli kuljetettava syystä, joka johtui oopperan omasta harjoitusjärjestelystä. Viimeksimainittu sopimuksen muutos vähensi orkesterin soittimien kuljetuskustannuksia n. 100 000 mk:lla vuodessa.

Uusi sopimus astui voimaan syyskuun 1 p:stä ja on, kuten aikaisemmatkin sopimukset, molemminpuolisen irtisanomisen varassa. Tämän uudenkin sopimuksen mukaan tulee oopperan suorittaa lautakunnan vahvistama ylityömaksu orkesterin jäsenille, jos tavallinen harjoitus kestää enemmän kuin 3 tuntia; ollen sanottu maksu Suomen muusikkiiriiton tariffin mukainen.

Konserttien radiointi. Käytyjen neuvottelujen pohjalla solmittiin huhtikuun 13 p:nä uusi sopimus Oy. Suomen yleisradio ab:n kanssa yhtiön suoritettavista maksuista kaupunginorkesterin konserttien radioinnista. Kun entisessä sopimuksessa, joka oli voimassa vielä v. 1945 ja v:n 1946 alussa, yhtiön suoritettava maksu oli riippumaton kulloinkin radioitavan ohjelman pituudesta, asetuttiin mainitussa uudessa sopimuksessa, joka astui voimaan maaliskuun 1 p:nä, sikäli uudelle kannalle radioinnin korvausperusteiden suhteen, että sekä sinfonia- että kansankonserttien (sunnuntaikonserttien) radiointimaksu määräytyy sen mukaan, kuinka suuri osa konsertista radioidaan. Sopimuksen mukaan Oy. Suomen yleisradio ab. suorittaa koko sinfoniakonsertin radioinnista 10 000 mk sekä konsertin ensimmäisen tai toisen osan radioinnista 7 000 mk, jolloin kuitenkin maksu suoritetaan koko konsertin perusteella kun enemmän kuin puolet konsertista radioidaan. Koko kansantai sunnuntaikonsertin radioinnista suorittaa yhtiö 6 000 mk ja konsertin osalta (maksuraja n. 30 min:lta) 4 000 mk. Jos konserttia johtaa ulkomaalainen vierailujohtaja tai siinä esiintyy ulkomaalainen solisti, suorittaa yhtiö lisämaksun. Myös kotimaisen solistinesiiintymisen sinfoniakonserteissa aiheuttaa lisämaksun.

Ulkoilmakonsertit. V. 1946 musiikkilautakunta järjesti menoarvioon tarkoitusta varten otetun määrärahan puitteissa kesän aikana 47 ulkoilmakonserttia sekä kaupungin keski- että laitaosissa. Konserteista huolehtivat Helsingin työväenyhdistyksen torvisoittokunta, Helsingin palokunnan soittokunta, Viipurin työväen soittajat, Pääkaupungin karjalaisten soittokunta, Helsingin työväen mieskuoro, Helsingin työväenyhdistyksen sekakuoro ja Suomen laulajain- ja soittajain liiton (Sulasol) kuorot. Tämän lisäksi antoi Helsingin Torvisoittokunta sopimuksen mukaiset ulkoilmakonserttinsa kolmekymmentä kertaa.

Konserttien ohjelmaselostukset. Kuten edellisinä vuosina huolehti kaupunginorkesterin intendentti lautakunnan päätöksen mukaisesti v. 1946 sinfonia- ja sunnuntaikonserttien ohjelmien selostuksesta käsiohjelmiin liitetyissä painetuissa lisälehtisissä.

Konserttiohjelmien julkaisuoikeus päätettiin antaa syyskuun 1 p:n 1946 ja syyskuun 1 p:n 1947 väliseksi ajaksi oopperalaulaja Sulo Räikköselle 20 000 mk:n maksua vastaan, ohjelmahinnan ollessa 5 mk.

Orkesterin luovuttaminen hyväntekeväisyyskonsertteihin. Musiikkilautakunnan esityksestä kaupunginhallitus tammikuun 10 p:nä myönsi lautakunnalle oikeuden v:n 1946 aikana harkintansa mukaan luovuttaa kaupunginorkesterin maksutta hyväntekeväisyys-tilaisuuksiin.

Musiikkilautakunnan ja kaupunginorkesterin henkilökunnan palkat. Huhtikuun 26 p:nä musiikkilautakunta kaupunginhallitukselle lähettämässään esityksessä mm. lausui, että ilmeinen epäsuhde jo vuosikausia oli lautakunnan mielestä vallinnut kaupunginorkesterin henkilökunnan ja eräiden muiden kaupungin viranhaltijaryhmien palkkojen välillä etenkin sen jälkeen kun orkesterin henkilökunta oli jäänyt v:n 1945 joulukuussa suoritettun palkkajärjestelyn ulkopuolelle. Todeten, että orkesterin jäseniin nähden oli alunperin sovellettu aivan liian alhaista palkka-asteikkoa, koska ensiluokkaiselta muusikolta oli vaadittava monivuotista ja suuria rahamenoja kysyvää opiskelua ja ammattikoulutusta sekä, että kaupunginorkesterin jäsenyys useimmissa tapauksissa oli korkein yhteiskunnallinen ja taloudellinen asema, johon ensi luokan muusikko pääsee, lautakunta teki yksityiskohtaisen ehdotuksen orkesterin palkkaluokkien uudesta järjestelystä. Samalla lautakunta ehdotti myöskin orkesterin intendentin ja taloudenhoitajan palkkojen korottamista.

Kaupungin viranhaltijain yleisessä palkkojen järjestelyssä, josta kaupunginhallitus sittemmin teki kaupunginvaltuustolle esityksen ja jonka valtuusto helmikuun 22 p:nä 1947 hyväksyi, musiikkilautakunnan ehdotus ei sellaisenaan läpäissyt, mutta on kuitenkin todettava, että huomattavimmat lautakunnan esittämät epäkohdat saatiin tämän palkkojen järjestelyn yhteydessä poistetuiksi.

Kaupunginorkesterin taloudenhoitajan ennakkovarot. Lautakunnan esityksestä kaupunginhallitus tammikuun 17 p:nä päätti korottaa taloudenhoitajan ennakkovaroja käteismaksujen suorittamista varten 30 000 mk:sta 60 000 mk:aan. Syyskuun 20 p:nä lautakunta esitti kaupunginhallitukselle mainittujen ennakkovarojen korottamista 100 000 mk:aan, mutta oli asia vielä ratkaisematta v:n 1946 kuluessa.

Konserttien lippujen hinnat, orkesterin vuokratariffi ja nuottien lainaustariffi. Kesäkuun 14 p:nä lautakunta päätti syyskuun 1 p:stä alkaen korottaa sinfoniakonserttien lippujen hinnat 80, 60 ja 40 mk:sta 100, 75 ja 50 mk:aan sekä sunnuntaikonserttien lippujen hinnat 20 mk:sta 25 mk:aan ja erikoistapauksissa 30 mk:aan. Sinfoniakonserttien tilauslippujen hinnat määrättiin 900, 675 ja 450 mk:n suuruisiksi.

Samana päivänä lautakunta päätti tuntuvasti korottaa myös orkesterin vuokratariffia.

Joulukuun 20 p:nä lautakunta korotti nuottien launaustariffia 100 %:lla, jolloin määrävänä tekijänä oli nuottien pikainen kuluminen ja välistä turmeleminenkin niitä lainattaessa.

Konserttitalokysymys. Musiikkilautakunnan puheenjohtaja päätoimittaja L. Aho, teki kaupunginvaltuuston kokouksessa syyskuun 4 p:nä aloitteen konserttitalon aikaansaamisesta, jossa aloitteessa ehdotettiin, että kaupunginhallitus saisi tehtäväkseen ryhtyä niihin valmistaviin selvittelyihin ja toimenpiteisiin, jotka olivat tarpeellisia vanhan konserttitaloajatuksen toteuttamiseksi kun materiaali- ja rahoitustilanne soivat siihen mahdollisuuden. Musiikkilautakunta, jolta kaupunginhallitus pyysi lausuntoa asiassa selosti lokakuun 25 p:nä antamassaan lausunnossaan ensin konsertti- ja kongressitalokysymyksen aikaisempia vaiheita, joista mainittakoon, että kaupunginhallitus toukokuun 12 p:nä 1938 asetti 8-jäsenisen toimikunnan konsertti- ja kongressitalon piirustuskilpailun ohjelmaa laatimaan. Tämä toimikunta, johon kuului myöskin valtioneuvoston valitsemia jäseniä, kokoontui kuitenkin vain yhden kerran ja konserttitalohanke jäi sen jälkeen suunnitella olevien olympiakisojen varjoon, eikä asia ymmärrettävistä syistä myöskään sodan aikana edistynyt.

Puheenaolevassa lausunnossaan musiikkilautakunta ehdotti uuden toimikunnan asettamista valmistaviin selvittelyihin ja toimenpiteisiin ryhtymiseksi konserttitalon aikaansaamista varten sekä teki myöskin yksityiskohtaisen ehdotuksen tuolle toimikunnalle annettavista tehtävistä ja sen kokoonpanosta.